

Development, May 31 - June 01 2012, Sarajevo : International Burch University, 2012. Volume 1. Issue 3. P. 412 – 419.

6. Users' Guide for Assessing Rule of Law in Public Administration : Handbook / [UNDP Bureau for Policy and Programme Support, Folke Bernadotte Academy]. Stockholm/New York, 2015. 48 p. URL: goo.gl/9LrZB3

Науковий керівник: д.ю.н., професор Крестовська Н. М.

Буткевич Любов Петрівна

студентка V курсу

Інституту кримінальної юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Євроінтеграційні прагнення України стали невід'ємною частиною політичної реальності. Європейські орієнтири досягли практичного втілення у низці рішень та дій української держави. Зокрема це характерно і для процесу реформування положень Основного закону. Нерідко за масовим оволодінням європейською традицією криється поверхнєве розуміння механізмів реалізації такого завдання. Процес зводиться до поетапного плану формальних процедур, які мають бути виконані. Це робить концепцію європейської інтеграції фрагментарною, призводить до якісної втрати послідовності та ефективності цієї концепції. Конституція ж по своїй природі повинна бути надійним фундаментом для стабільного розвитку держави. За для цього законодавець у процесі її створення або модернізації має удаватися до якомога більшої її стабільності. Конституція повинна бути стратегічним документом, що призведе до розвитку всіх інших державно-правових напрямків. Проблематикою конституційних змін займалися такі науковці як М. Ф. Орзіх, А. Р. Крусян, А. А. Єзеров, А. О. Янчук, Л. В. Бориславський та інші.

Країни, які відносяться до категорії високорозвинених, як правило не піддають такому активному змінненню власні основні закони. Наприклад, до Конституції США від 1787 року було внесено всього 27 поправок (перші 10 поправок були внесені вже 1789 року, решта 17 – вносились через необхідність привести у відповідність до вимог часу та потреб суспільства Конституцію). У Великій Британії виховують дітей так, щоб вони шанобливо ставилися до свого писаного закону. Хоча також вистачало проблем, які пов'язані із прагненням королів або інших осіб написати все «під себе», але британське суспільство не давало цього зробити. Вінстон

Черчілль казав: «Якщо наші королі задумали змінювати конституційні основи, то ми міняємо королів, а не Конституцію» [1].

Україна на «шляху до Європи», тобто становлення себе як високоцивілізованої та правової держави, активно намагається підігнати власні засади під європейські і впровадити їх традиції на своїх теренах. Працюючи в такому векторі у сфері сучасного конституціоналізму, було зроблено упущення, яке стосується надто частого внесення змін до Конституції. Зокрема, за період незалежності відбулося прийняття таких змін: 1) 08.12.2004 р. – Україна змінила форму правління на парламентсько-президентську республіку (повноваження президента обмежувалися, парламенту й уряду – розширювалися); 2) 2010 р. знову повернулися до президентсько-парламентської республіки [2, с. 40]; 3) 21.02.2014 р. Верховна Рада відновила Конституцію 2004 р.; 4) 2015 р. прийнято законопроект про внесення змін до Конституції з питань децентралізації в першому читанні; 5) 02.06.2016 р. Верховна Рада підтримала зміни до Конституції у частині правосуддя з метою перезапуску судової системи та очищення суддівського корпусу від корупціонерів; 6) 11.05.2017 р. в Адміністрації Президента ухвалено рішення про створення Робочої групи з питань змін і доповнень до Конституції України щодо Криму.

Українські Конституції складаються як компроміси еліти із приводу поділу владних відносин, – в той час як в європейській конституції, де суб'єктом виступає громадянин, це політична нація. Головною метою наступного етапу формування конституціоналізму має стати завершення оформлення сучасного суспільного договору та встановлення правової держави. Такий конституціоналізм називають класичним, іншими словами європейським. Саме тому Конституцію та процес конституційного оновлення треба розглядати лише в контексті реального конституціоналізму, тобто ліквідації тієї прірви між нормативною державою та реальним емпіричним досвідом, підкорення політичного класу не лише нормам, а й самій сутності громадянської держави. Доктринально у нашій Конституції все виписано правильно. Та всі розуміють, що головна українська проблема – це навчитися її виконувати, а не постійно намагатися вносити зміни.

Конституції завжди встановлюють якийсь соціальний порядок, та неможливо встановити його раз і назавжди. Будь-яка із конституцій являє собою вираз рівноваги сил, що діють у суспільстві, консенсусу по загальних правилах їхньої взаємодії, але соціальні і політичні зміни є неминучими, а конституція залишається відносно сталою, вона або припиняє свій реальний вплив на динаміку подій, або стає перепорою змінам, що викликає опір відповідних суб'єктів [3, с. 169]. В двох названих випадках вона стає причиною конфліктів (в першому, адже не врегульовує стосунки між суб'єктами, у такий спосіб дозволяючи їм діяти з використанням будь-яких методів боротьби, а в іншому – зумовлює необхідність прийняття нової

конституції, що неодмінно супроводжується конфліктами між учасниками конституційного процесу).

На думку А. Медушевського «Конституційна модель США розглядається звичайно як приклад виключної стабільності вирішення конституційних конфліктів без зміни тексту основного закону. Дійсно, двохсотрічна історія конституції надає їй додаткової (історичної) легітимності. Основна причина цього вбачається у наявності паралельної конституції – традиції «живого права», яка була успадкована від англійської традиції звичайного права і використовувалась для подолання конституційних конфліктів шляхом тлумачення» [4, с. 224-225]. Таким чином, найбільш оптимальним способом зміни конституції і прилаштування її норм до суспільних потреб є тлумачення, яке спроможне вирішити достатньо проблем без реформування конституції. «Проблема тлумачення, є складною через можливість різних напрямків інтерпретації. Тим не менше прогрес судового тлумачення очевидний і, напевно, є єдиною альтернативою постійним змінам конституції в умовах швидких соціальних змін» [4, с. 225-226].

Таким чином, загальним імперативом нового етапу конституціювання має стати формування навичок виконувати спочатку те, що вже прописано, а тільки потім, переходити до імплементації нових норм. Оптимальним методом удосконалення Конституції, який, з одного боку, дозволяє забезпечити його стабільність, а з іншого – вирішувати нагальні проблеми, детерміновані поступальним розвитком суспільних відносин, є офіційне тлумачення. Це непросте завдання необхідно покласти саме на Конституційний Суд України з урахуванням того, що Основний Закон держави є не набором формальних правил, а втіленням певної ідеї та відображенням рівня розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Алексєєв С. Зміни до Конституції – вимога часу і закономірний історичний процес [Електронний ресурс] / С. Алексєєв. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/blog/sergiy_alekseev/344226_zmini_konstitutsii_vimoga_chasu_i.html.

2. Орзіх М. П., Єзеров А. А. Конституція України діє, конституційні перетворення тривають (до 15-ї річниці Конституції України) / М. П. Орзіх, А. А. Єзеров // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т. 10 / голов. ред. С. В. Ківалов; МОНмолодьспорт України, НУ «ОЮА». – Одеса : Юрид. л-ра, 2011. – С. 28-46.

3. Єзеров А. А. Конфліктогенність конституцій / А. А. Єзеров // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол. : С. В. Ківалов (голов. ред.), Ю. М. Оборотов (заст. голов. ред.), Л. Р. Біла (відп. секр.) [та ін.]; ОНЮА. – Одеса : Юрид. л-ра, 2005. – Вип. 25. – С. 168-171.

4. Медушевський А. Н. Сравнительное конституционное право и политические институты: Курс лекций / А. Н. Медушевський. – М. : ГУ ВШЭ, 2002. – 510 с.

5. Крусян А. Р. Науково-практична парадигма конституційних перетворень в Україні / А. Р. Крусян // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол. : С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.]; МОН України, НУ ОЮА. – Одеса : Юрид. л-ра, 2011. – Вип. 62. – С. 717-727.

6. Оніщук М. Конституційна модернізація: прогрес чи стагнація? [Електронний ресурс] / М. Оніщук. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.experts.in.ua/inform/smi/detail.php?ID=97751>.

Науковий керівник: к.ю.н., асистент Средницька І. Ю.

Василевська Римма Василівна
студентка I курсу магістратури
соціально-правового факультету

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА ЗАБОРОНИ ТРАДИЦІЙНОГО МУСУЛЬМАНСЬКОГО ОДЯГУ, ЩО ЗАКРИВАЄ ОБЛИЧЧЯ У КОНТЕКСТІ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Традиційний мусульманський одяг постійно викликає бурхливі громадські дискусії в країнах Європи, що пов'язано, перш за все, із зростаючими загрозами терористичних актів, а також прагненням захистити європейський культурний простір.

Першою країною, яка прийняла закон, що повністю заборонив чоловікам і жінкам закривати обличчя в громадських місцях, була Франція. Закон був прийнятий у 2010 році і вступив в силу у квітні 2011 року. Варто зазначити, що до 9% населення Франції – мусульмани, що становить близько п'яти мільйонів громадян [1]. Це найбільша мусульманська діаспора в Західній Європі.

За прикладом Франції аналогічний закон був прийнятий в 2011 році у Бельгії, де близько 5% населення складають мусульмани. З міркувань безпеки у Бельгії було встановлено заборону на носіння будь-якого одягу, що ускладнює встановлення особи в громадських місцях. Крім цього, в 2016 році Болгарія (в якій мусульмани становлять майже 8% від населення країни) утвердила заборону на носіння одягу, який приховує обличчя. В Нідерландах, де раніше (у 2007 році) ввели заборону на носіння паранджі в школах, нижня палата парламенту в листопаді 2016 року затвердила законопроект, який забороняє носити будь-який одяг, що закриває обличчя (в тому числі мотоциклетні шоломи) в громадських місцях [1].